Адыгэ макъ

№ 183 (19948)
2011-рэ илъэс
ГЪУБДЖ
IОНЫГЪОМ и 20

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Сомэ миллиард 34-м ехъу зытефэрэ зэзэгъыныгъэ 13-мэ республикэр акIэтхагъ

Я Х-рэ Дунэе инвестиционнэ форумэу «Шъачэ-2011»-рэ зыфиIорэр Iоныгъом и 15-м къыщегъэжьагъэу и 18-м нэс кIуагъэ. Сомэ миллиард 53-рэ зытефэрэ инвестиционнэ проект 44-рэ ыкIи инвестиционнэ площадкэ 46-рэ Адыгеим Iофтхьабзэм къырихьылIагъ. Республикэм иинвестиционнэ портфель зыфэдэр къыгъэлъэгъуагъ Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан зипэщэ лIыкIо купым.

МэфиплIым къыкIоцI Адыгеир зэзэгъыныгъэ 13-мэ акIэтхагъ, республикэм инвестициеу къыхалъхьащтыр сомэ миллиард 34-м къехъугъ. Ахэм ащыщэу 10-м (сомэ миллиард 33-рэ атефэ) АР-м и ЛIышъхьэрэ инвесторхэмрэ зэдыкIэтхагъэх, зэзэгъыныгъи 3-м муниципальнэ образованиехэу «Къалэу Мыекъуапэрэ» «Адыгэкъалэрэ» япащэхэр акIэтхагъэх.

Республикэм иэкспозицие квадратнэ метри 100 фэдиз ыубытыгъ ыкIи Адыгеим иэкономикэкIэ анахь мэхьанэшхо зиIэ лъэныкъохэр зэкIэри ащ къыщагъэлъэгъуагъэх — агропромышленнэ комплексыр, псэолъэшIыныр, промышленностыр ыкIи туризмэр.

— Форумым зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм ыкIи Iофэу тшIагъэм тигъэрэзагъ. Дэгъу дэдэу гъэхьазырыгъэ проектыбэ мы илъэсым инвесторхэм апэдгъохын амал тиIагъ. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм ахэр зэрэфэлэжьэщтхэр къыдэтлъытагъ ыкIи проектхэм зэкIэми адедгъэштагъ. Республикэм производственнэ ыкIи инфраструктурнэ амалэу IэкIэлъхэр, зыдэщыс чIыпIэмрэ ичIыопсырэ хъопсагъоу зэрэщытхэр къыдэтлъытэзэ, типшъэрылъхэр тапэкIи дгъэцэкIэщтых, инвесторхэм япчъагъэ нахьыбэ шIыгъэным тынаIэ тедгъэтыщт, — къыIуагъ форумым зэфэхьысыжьхэр къыфишIызэ ТхьакIущынэ Аслъан.

Адыгеим инвестиционнэ форумым проект шъхьаIэу къыщигъэлъэгъуагъэхэм ащыщых Кощхьэблэ районым щашIынэу агъэнэфэрэ индустриальнэ паркымрэ платэу Лэгъо-Накъэ щагъэпсыщт туристическэ кластерымрэ.

Къуаджэу Кощхьаблэ пэмычыжьэу щашIыщт индустриальнэ паркым ипроект гъэцэкIэгъэным пае ООО-у «Южгазэнерджи» зыфиIорэм амалэу IэкIэлъхэр республикэм ыгъэфедэщтых. Илъэсым къыкIоцI мы компанием чIычIэгъым газ кубометрэ миллион 500 фэдиз къычIищынэу егъэнафэ, инвестициехэр сомэ миллиарди 6,3-м нэсыщт. Мы проектым игъэцэкIэн республикэмкIэ мэхьанэшхо зэриIэр бэшIагъэу къэнэфагъ: IофшIэпIэ чIыпIэ 250-рэ къызэIуахыгъах, джащ фэдэу гъэстыныпхъэ шхъуантIэу цIыфхэм къаIэкIахьэрэм ыуасэ процент 15 — 20-кIэ нахь макIэ шIыгъэным епхыгъэ зэзэгъыныгъэ республикэм ипащэхэмрэ ООО-у «Южгазэнерджимрэ»зэдашIыгъ.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Туризмэр апэрэхэм ащыщ

Туризмэм зегъэушъомбгъугъэныр анахь шъхьаIэу Адыгеим ипащэхэр зыдэлажьэхэрэм ащыщ. Арышъ, Шъачэ щашIыгъэ апэрэ зэзэгъыныгъэхэм мы отраслэр къахиубытагъ. АР-м и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан, ОАО-у «Курорты Северного Кавказа» зыфиIорэм идиректорхэм я Совет итхьаматэу Ахмед Билаловыр ыкIи ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиIорэм ипащэу Хьагъур Алый турист-рекреационнэ чIыпIэ Адыгеим и Мыекъопэ район щыгъэпсыгъэным фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкIэтхагъэх. Ащ хэлэжьагъ УФ-м и Премьер-министрэу Владимир Путиныр.

Лъэныкъуищым зэрагъэнэфагъэмкIэ, проектым ипхырыщын къэралыгъо ыкIи унэе мылъкур зэфэдэу зэдыхалъхьащт, республикэм икъэралыгъо ыкIи ичIыпIэ хэбзэ органхэри къыхэлэжьэщтых. ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиIорэм хьакIэщхэм яшIын ыкIи язэтегъэпсыхьан къыхэлэжьэн гухэлъ иI, проектым инвестициеу сомэ миллиарди 3 къыхилъхьащт. Экологием ишапхъэхэр ымыукъонхэу, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим нахь макIэу зэрар къызэрэфихьыщтым пылъынэу пшъэрылъ компанием пшъэрылъ зыфигъэуцужьыгъ.

Сомэ миллион 700-м ехъу къыхалъхьан гухэлъ яI

Я Х-рэ Дунэе инвестиционнэ форумым компание купэу «Южная Промышленная Корпорация» зыфиIорэм идиректорхэм я Совет итхьаматэу Юрий Копачевымрэ Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Михаил Черниченкэмрэ зэзэгъыныгъитIу щызэдыкIэтхагъэх. Ахэм къызэрэдалъытэрэмкIэ, «ЮПК»-м сомэ миллион 700-м ехъу инвестицие Адыгеим икъэлэ шъхьаIэ къыхилъхьащт.

Компанием ипресс-къулыкъу къызэриIуагъэмкIэ, лъэхъаным ишапхъэхэм адиштэу гъэпсыгъэ бизнес-гупчэ Мыекъуапэ къыщагъэуцущт, пстэумкIи ащ сомэ миллион 300-м нэсэу инвестицие къыхалъхьан гухэлъ яI. Ар апэрэ зэзэгъыныгъэр ары. ЯтIонэрэр котеджхэмкIэ гъэпсыгъэ поселкэ къалэм къызэрэщагъэуцущтым фэгъэхьыгъ. ПэшIорыгъэшъэу зэрэрахъухьагъэмкIэ, ащ сомэ миллион 350-рэ инвестициеу къыхалъхьащт.

«ЮПК»-м Урысыем икъыблэ шъолъыр Iоф зыщишIэрэр илъэс 15-м ехъугъ, промышленностымрэ транспортымрэ алъэныкъокIэ псэолъэшIын Iофхэм адэлажьэрэ предприятиябэу ар зэхэт. Шъачэ хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм ыкIи Олимпиадэм епхыгъэ объектхэм яшIын фэгъэхьыгъэ программэм хэлажьэ. Илъэсым къыкIоцI сомэ миллиарди 5 зэрегъакIо.

Сомэ миллиард 34-м ехъу зытефэрэ зэзэгъыныгъэ 13-мэ республикэр акIэтхагъ

(Апэрэ нэкIубгъом къыщежьэ).

Индустриальнэ паркым игъэпсын фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкIэтхагъэх АР-м и ЛIышъхьэрэ ООО-у «Адыгэнергоагрогаз» зыфиIорэм игенеральнэ директорэу Андрей Тугулуковымрэ. Мы проектыр щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэ зэрэхъущтым ицыхьэ зэрэтелъыр ТхьакIущынэ Аслъан къыхигъэщыгъ. Инвестициеу ащ къыхалъхьащтыр зэхэубытагъэу сомэ миллиард 21-м къехъущт. Проектыр агъэцэкIэфэ IофшIэпIэ чIыпIэ миным ехъу къызэIуахын гухэлъ щыI, джащ фэдэу республикэм ибюджет зэфэшъхьафхэм сомэ миллиардым ехъу хьакъулахьэу арагъэхьащт.

Илъэс псаум къыкIоцI Iоф зышIэщт курортэу «Лэгъо-Накъэ» зыфиIорэм ипроекти гъэцэкIагъэ хъущт. Шъугу къэдгъэкIыжьын, Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъырым, Краснодар краим ыкIи Адыгэ Республикэм ащагъэпсыщт туристическэ кластерым ар къыдыхэлъытагъэу щыт, инвестициеу къыхалъхьащтыр сомэ миллиарди 7,6-м кIэхьэ. Адыгеим, ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» ыкIи ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиIорэм зэдашIыгъэ зэзэгъыныгъэм АР-м и ЛIышъхьэрэ зигугъу къэтшIыгъэ компаниехэм япащэхэмрэ кIэтхагъэх. Инвестициеу республикэм къыхалъхьащтыр сомэ миллиарди 3-м нэсы.

Форумым зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм ащыщ АР-м и ЛIышъхьэрэ ООО-у «Югсельхозпродукт» зыфиIорэм игенеральнэ директорэу Владимир Лищукрэ зыкIэтхэжьыгъэхэ зэзэгъыныгъэр. Республикэм иагропромышленнэ комплекс хэхъоныгъэхэр ышIынхэм пае илъэситIум къыкIоцI инвестициеу сомэ миллиардым ехъу компанием къытIупщыщт, 2013-рэ илъэсым нэс IофшIэпIэ чIыпIи 135-рэ къызэIуихыщт.

ПсэолъэшIыным ылъэныкъокIэ Адыгеим проекти 9 форумым къыщигъэлъэгъуагъ. Ахэм анахь гъэшIэгъонхэр

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

гъэцэкIагъэхэ хъущт. Фэтэр мини 2 ыкIи таунхауси 120-рэ хъоу зэхэтыщт микрорайоныкIэ поселкэу Яблоновскэм къыдэуцощт, ащ сомэ миллиарди 4-м ехъу пэIуагъэхьащт. Мы поселкэ дэдэм псэупIэ комплексэу «Темыр» зыфиIорэм ишIын щырагъэжьэщт, джащ фэдэу котеджнэ поселкэу «Серебряные ключи» зыцIэр тикъэлэ шъхьаIэ къыдэуцощт.

Шъугу къэдгъэкIыжьын: мы аужырэ илъэс заулэм къыкIоцI Адыгеим иэкономикэ сомэ миллиард 51-рэ фэдиз инвестициеу къыхалъхьагъ. Шъачэ щыкIорэ форумыр ары анахь мэхьанэшхо зиIэ инвестиционнэ зэзэгъыныгъэхэм республикэр защыкIэтхагъэхэр.

(Тикорр.).

ТХЫЛЪЫКI

ЗАНЭКЪОПЩЫР лIыблэнагъ, дзэпэщэшхуагъ

Ухэтми узыщыщ лъэпкъым итарихъ ущыгъозэным, убзэ пшIэу уухъумэным, уикультурэ зэхэпфэу хэбгъэхъоным лъэпкъым зиIэтынымкIэ мэхьанэшхо зэряIэм щэч хэлъэп.

Ащ фэдэ дунэегурыгъуазэ, лъэпкъзэхашIэ, шъхьалъытэжь ин зиIэхэу адыгэм къыхэкIыгъэхэм яхьатыркIэ, лъэпкъыр къызэтенагъ, щыI ыкIи щыIэщт.

АР-р зызэхащагъэр илъэс 20 мэхъу. Ар мэфэкI къодыеп — тарихъ нэкIубгъо зэIугъэкIотыгъ: зэбгъэшIэн, зэхэпфын, зэбгъэпшэн, зэфэпхьысыжьын хъугъэшIэгъэ гъэшIэгъоныбэу зэхэлъ.

Адыгэхэр дунаим илъэпкъыжъхэм ахалъытэ. Ар ыныбжь къемыхьылъэкIэу ыпэкIэ лъыкIотэным пае, ренэу уфэсакъэу лъапсэр бгъэушъэбымэ зэбгъашIэзэ, бгъэшIун, лъыбгъэкIотэн фае.

Шъхьафит, мамыр щыIэкIэ гъогум техьагъэу Октябрэм, анахьэу 1922-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу (автоном псэукIэр иIэ зыхъугъэр ары), псэукIэшIум фэкIорэ лъэпкъым къыхэкIыгъэ акъылышIохэм, лIыбланэхэм, лIыхъужъхэм, дзэпащэхэм, политикэ IофышIэшхохэм ащыщыгъ Занэкъо Сэфэрбый.

Занэкъопщым ехьылIэгъэ тхылъыкIэ **«Князь Сефер-Бей Зан политический деятель и поборник независимости черкесского народа»** зыфиIорэр бэшIагъэп тиреспубликэ и Лъэпкъ библиотекэ къызыIэкIэхьагъэр. Ар «Кавказский литературный, исторический олимп» (КЛИО) серием хэлъытагъэу Налщык къыщыдэкIыгъ. Черкесхэм ятарихъ щыщ тхыгъэ гъэшIэгъонхэр мыщ мы аужырэ илъэс зытIущым къыщытырадзэхэ зэрэхъугъэм, тхылъ зэфэшъхьафхэу къызэрэтIэкIахьэхэрэм уегъэразэ.

ТхылъыкIэм иавторыр революцием ыпэкIэ Урысыем ианахь кавказовед инэу зэлъашIэрэ Е.Д. Фелицыныр ары. Ар Ставрополь къыщыхъугъ, офицер унагъо щапIугъагъ. Ежьыри гъэсэныгъэ дэгъу зэригъэгъотыгъэу дзэкъулыкъум бэрэ хэтыгъ. ЫужкIэ Пшызэ шъолъыр икъэзэкъыдзэ иофицерыгъ, капитаныгъ. Военнэ Iофыгъуабэмэ анэмыкIэу, Е. Фелицыныр ышъхьэкIэ Темыр-КъохьэпIэ Кавказым я XIX-рэ лIэшIэгъум ия II-рэ кIэлъэныкъо ихъугъэ-шIагъэхэм ахэплъагъэу, а зэкIэ пэкIэкIыгъапэу щытыгъ. Джары Темыр-КъохьэпIэ Кавказым инаучнэ творчествэ зыфигъэзэныр, Iоф дишIэныр къызыхэкIыгъэр.

Тхылъыр шъхьэ пчъагъэу мы темэ иныр къызэхифэу зэхэт: Занэкъо Сэфэрбый политическэ IофышIэшхуагъ, ичеркес лъэпкъ ишъхьафитныгъэ ибэнэкIо мыпшъыжьыщтыгъ. Илъэс 30-м къыкIоцI илъэпкъырэ IэкIыб къэралэу Тыркуемрэ азыфагу зэфыщытыкIэ нахьышIухэр илъхьэгъэнхэм телэжьагъ.

Занэкъом илIы ыкIи ицIыф шIыкIагъэр, ищэIагъэ, иакъыл, игулъытэ, илъэпкъ, ихэгъэгу шIулъэгъу зэрэгъунэнчъагъэхэр, ипсэемыблэжьныгъэ, илIыблэнагъэ тхылъым къыщыIотагъ. Дзэпэщэшхом ехьылIэгъэ тхыгъэр — адыгэм игъогууан джыри зэ урызгъэплъэжьызэ, узгъэгъозэрэ тарихъ IофшIагъ. Кавказым щызэдэпсэурэ цIыф лъэпкъ зэфэшъхьафыбэмэ язэкъошныгъэрэ язэдэпсэуныгъэрэ гъэпытэгъэнхэмкIэ уасэ зиIэ тхылъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ТЕГУЩЫIЭНХЭР ащырагъэжьагъ

БэмышIэу Шъачэ ипрессэ, джащ фэдэу къэлэ интернет-сайтхэм материал гъэшIэгъонхэр Къэбэртэе-Бэлъкъарым иадыгэ организациехэм ямеморандум къырагъэхьагъ, ащ 2014-рэ илъэсым кIымэфэ джэгунхэу щыIэщтхэм еплъыкIэу афыряIэм къыщытегущыIэх. Олимпийскэ столицэм пэчыжьэ хьазырэу щыIэ республикэм ащ фэдэ материал къыщыхаутэу бэшIагъэ тызыIумыкIагъэр. ЧIыпIэ журналисткэу материалыр зыгъэхьазырыгъэ Ирина Сизовам нэм къыкIидзэрэ шъхьэ ащ фишIыгъ: «Адыгэхэм Олимпиадэм дырагъаштэ».

А меморандумыр къызытегущыIэрэм икъиIотыкIын уахътэ едгъэхьынэп — гъэзетхэм, журналхэм арыбгъотэн плъэкIыщт. «Хы ШIуцIэ Iушъом кIэлъырыс адыгэ къуаджэхэм зэкI пIоми хъунэу документым итегущыIэн ащырагъэжьагъ,— джэнджэш гори хэмылъэу етхы Сизовам, — 2014-рэ илъэсым Шъачэ щыкIощт Олимпиадэм Кавказым ичIыдэлъф лъэпкъхэм ащыщхэу дезыгъаштэхэрэм япчъагъэ мафэ къэси нахьыбэ мэхъу».

Сизовам иматериал сурэтхэр гъусэ фишIыгъэх. Адыгэ лIыжъхэр зэхэсыхэу ащ иолъагъо.

ИлъэсыкIэ еджэгъур къимыхьэзэ, Шъачэ иеджэпIэ пстэуми олимпийскэ урокхэм якомпьютернэ презентациехэр аIэкIагъэхьагъэх. Шъачэ ищыIэкIэпсэукIэ уехъопсэнэу щыт, тапэкIи нахь бай, нахь кIэракIэ хъущт. Плъэгъурэм уегъэгушхо: мыл дворец зэтегъэпсыхьагъэхэр, стадион, хьакIэщ, автомобиль гъогу дахэхэр, школыкIэхэр, сымэджэщхэр...

Шъачэ цIыф лъэпкъыбэ зыщыпсэурэ къал. Ахэр зэфэшъхьафхэу 140-м ехъух. Презентацием узеплъыкIэ къэпIощтыри пшIэрэп. Мары разделэу «Культура и национальные ценности» зыфиIорэм сурэтышхо иолъагъо, къэзэкъ хоккеистхэр нэгушIох, клюшкэхэр Iэдэжьэу зыдаIыгъых. Шъачэ щыпсэурэ этническэ купхэм яфигуркэхэри къэлъагъох, ахэр нэплъэгъум ерагъэу къыреубытэх...

ГъэрекIо Шъачэ къэзэкъ караул щызэхащэгъагъ. Краснодари ащ фэдэ караул щыI. Официальнэ лIыкIо купхэм, хьакIэхэм апэгъокIыхэ зыхъукIэ ар акIыгъущт.

НЫБЭ Анзор.

Наркотикхэр агъэфедэхэмэ къыхагъэщыщт

Мыекъуапэ икIэлэеджакIохэм наркотикхэр ыкIи цIыфым иакъыл зэщызыгъэкъорэ шъон зэфэшъхьафхэр агъэфедэхэмэ икIыгъэ илъэс еджэгъум ауплъэкIугъэх. А Iофтхьабзэм джыри мы илъэсым лъыпадзэжьыщт. Тестирование ашIынымкIэ джырэ лъэхъаным диштэрэ Iэмэ-псымэхэр республикэ наркологическэ диспансерым шIэхэу къыщэфыщтых.

Къэлэ администрацием гъэсэныгъэмкIэ и Комитет ипащэу Любовь Дубовскаям къызэриIуагъэмкIэ, Мыекъуапэ иеджапIэхэм ачIэс нэбгырэ 70-рэ фэдизмэ апэрэ илъэсныкъом тестыр арагъэкIущт. Ащ имызакъоу, ны-тыхэми зэхэфын зэдэгущыIэгъухэр специалистхэм адашIыщтых. «Тест-полоска» зыфиIорэм игъэфедэн, IэпыIэгъу ящыкIагъэмэ зызыфагъэзэщтыр къафаIотэщт.

НыбжьыкIэхэр наркотикхэм ащыухъумэгъэнхэм пае Мыекъопэ къэлэ психолого-педагогическэ гупчэм, социальнэ кIэлэегъаджэхэм Iофыгъуабэ зэшIуахы. ЗэдэгущыIэгъухэр, семинархэр, лекциехэр ахэм зэхащэх.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «МашІом Адыгэ Республикэм зыкъыщемыгъэштэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «МашІом Адыгэ Республикэм зыкъыщемыгъэштэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «МашІом Адыгэ Республикэм зыкъыщемыгъэштэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэугъуоягъэхэр, 2006, N 8, 11; 2007, N 7; 2008,N 7; 2010, N 2) мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) **пэублэр** мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Мы Законыр зыкІаштагъэр Федеральнэ законэу «МашІом зыкъемыгъэштэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм диштэу машІом зыщыухъумэгъэным епхыгъэ Іофыгъохэр зэшІохыгъэнхэм фэшІ.»;

2) **а 1-рэ статьям** гущыІэхэу «муниципальнэ правовой актхэр» зыфиІохэрэр хэгъэкІыжьыгъэнхэу;

3) **я 6-рэ, я 8-рэ статьяхэм** кІуачІэ ямыІэжьэу лъытэгъэнэу;

4) **я 9-рэ статьяр** мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Я 9-рэ статьяр. МашІом зыкъымыштэнымкІэ амалхэр зехьэгъэнхэр

МашІом зыкъымыштэнымкІэ амалхэр зэрахьанхэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм япшъэрылъхэм зэу ащыщ, ахэм япшъэрылъ шъхьаІэхэм ахэхьэх:

1) машІом зыкъымыштэным тегъэпсыхьэгъэ пэшІорыгъэшъ Іофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэр;

2) машІом зыкъызиштэкІэ цІыфхэмрэ мылъкумрэ къэухъумэгъэнхэр, цІыфхэм апэрэ ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъэныр;

3) машІохэр гъэкІосэжьыгъэнхэр ыкІи лъыхъункъэгъэнэжьын Іофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэр.»;

5) я 12-рэ статьям ия 2-рэ Іахьрэ я 13-рэ статьямрэ кІуачІэ ямыІэжьэу лъытэгъэнэу;

6) **я 14-рэ статьям** хэт гущыІэхэу «Урысые Федерацием изаконодательствэ тетэу» зыфиІохэрэр гущыІэхэу «федеральнэ законодательствэм тетэу» зыфиІохэрэмкІэ зэблэхъугъэнхэу;

7) **я 15-рэ статьям ия 2-рэ Іахь** мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«2. МашІом зыкъымыштэным тегъэпсыхьэгъэ режимыр Адыгэ Республикэм ичІыпІэ гъэнэфагъэхэм защагъэфедэрэ лъэхъаным Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ишэпхъэ правовой актхэмкІэ машІом зызэрщаухъумэщт Іофтхьэбзэ тедзэхэр агъэнафэх, псэупІэхэм арымырэу, нэмыкІ чІыпэхэм закъыщызыштэгъэ машІом игъэкІосэжьын цІыфхэр хэгъэлэжьэгъэнхэр, ащ фэдэ лъэхъаным ахэр мэзхэм мыгъэкІогъэнхэр, машІом псэупІэхэм къалъымыІэсынымкІэ шІэгъэн фаехэр ахэм къащыдалъытэн фае.»;

8) **я 16-рэ статьям** кІуачІэ имыІэжьэу лъытэгъэнэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу
ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
шышъхьэІум и 8, 2011-рэ илъэс
N 22

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэкІэ шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэкІэ шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэкІэ шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэугъуоягъэхэр, 2010, N 12; 2011, N 3) мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) а 1-рэ статьям иа 1-рэ Іахь иа 1-рэ, ия 2-рэ пунктхэр мыщ тетэу къэтыгъэнхэу:

«1) Фондым ибюджет пстэумкІи хахъоу сомэ мин 1937340,8-рэ иІэнэу рахъухьэ, ащ хэхьэх бюджет трансфертхэу шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Федеральнэ фондым (ыужкІэ Федеральнэ фондыр тІозэ дгъэкІощт) къыхэкІыщтхэр ыкІи сомэ мин 878322.0 хъурэ бюджет трансфертхэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къыхэкІыщтхэр;

2) Фондым ибюджет пстэумкІи хъарджэу ышІыщтыр сомэ мин 1951610.7-рэ;»;

2) я 5-рэ статьяр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Я 5-рэ статьяр. Бюджет трансфертхэу Урысые Федерацием ибюджет системэ инэмыкІ бюджетхэм къахэкІыхэрэр ыкІи Урысые Федерацием ибюджет системэ инэмыкІырэ бюджетхэм аІэкІахьэхэрэр.

Федеральнэ фондым ибюджетрэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджетрэ ябюджет трансфертхэу 2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэкІэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет агъэкІощтхэр мы Законым игуадзэу N 7-м диштэу агощынэу ухэсыгъэнэу.»;

3) я 6-рэ статьям иа 1-рэ Іахь хэт пчъагъэу «42891.0-р» «43749.0»-кІэ зэблэхъугъэнэу;

4) я 9 [1]-рэ статьяр хэгъэхъогъэнэу ыкІи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Я 9 [1]-рэ статьяр. Страховой медицинэ организациехэм 2011-рэ илъэсым ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэ шІокІ зимыІэ медицинэ страхованием епхыгъэ Іофэу зэрахьащтхэм хъарджэу апэІухьащтымкІэ шапхъэхэр.

ШІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ чІыпІэ программэу Адыгэ Республикэм щагъэцакІэрэм хэлэжьэрэ страховой медицинэ организацие пстэуми апае страховой медицинэ организациехэм 2011-рэ илъэсым ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пІалъэ шІокІ зимыІэ медицинэ страхованием епхыгъэ Іофэу зэрахьащтхэм хъарджэу апэІуагъэхьащтыр нэбгырэ тельытэу страховой медицинэ организацием къыІэкІэхьэгъэ ахъщэм ипроцент 1.75-рэ фэдиз хъунэу гъэнэфэгъэнэу.»;

5) гуадзэхэу N 3-р, 5-р, 6-р, 7-р мы Законым игуадзэхэу N 1-м, 2-м, 3-м, 4-м адиштэхэу икІэрыкІэу къэтыгъэнхэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу
ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
шышъхьэІум и 8, 2011-рэ илъэс
N 28

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Экономикэ ІофшІэн лъэпкъхэмкІэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ къыфэІорышІэхэрэм яІофышІэхэм ялэжьапкІэ ехьылІэгъэ положением зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ къыфэІорышІэхэрэм яІофышІэхэм ялэжьапкІэ афыхэгъэхъогъэным тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешІы:**

1. Экономикэ ІофшІэн лъэпкъхэмкІэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ къыфэІорышІэхэрэм яІофышІэхэм ялэжьапкІэ ехьылІэгъэ Положениеу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым мэкъуогъум и 1-м ышІыгъэ унашъоу N 113-р зытетэу «Экономикэ ІофшІэн лъэпкъхэмкІэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ къыфэІорышІэхэрэм яІофышІэхэм лэжьапкІэ ятыгъэнымкІэ шэпхъакІэхэм атехьэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэмкІэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэугъуоягъэхэр, 2009, N 6,12; 2011, N 8) ия 4-рэ раздел мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 4.2-рэ пунктым:

а) хэт гущыІэхэу «коэффициентыр къафаІэты» зыфиІохэрэм ауж гущыІэхэу «педагогическэ ІофышІэхэм (кІэлэегъаджэхэм анэмыкІхэрэм)» зыфиІохэрэр хэгъэхъогъэнхэу;

б) а 1-рэ подпунктым кІуачІэ имыІэжьэу лъытэгъэнэу;

в) мыщ фэдэ абзацхэр хэгъэхъогъэнхэу:

«КІэлэегъаджэхэм коэффициентыр къафаІэты:

1) апэрэ квалификацие категорие зиІэхэм — 0,25-м емыхъоу;

2) апшъэрэ квалификацие категорие зиІэхэм — 0,50-м емыхъоу.»;

2) я 4.7-рэ пунктым:

а) хэт пчъагъэу «200»-р пчъагъэу «400»-кІэ зэблэхъугъэнэу;

б) я 15-рэ подпунктыкІэр хэгъэхъогъэнэу ыкІи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«15) кІэлэеджакІохэм еджэнымкІэ гъэхъэгъэшхохэр ашІыныр.»;

3) я 4.8-рэ пунктым иапэрэ гущыІэухыгъэ мыщ фэдэ гущыІэухыгъэ пыгъэхъожьыгъэнэу:

«Специалист ныбжьыкІэхэр гъэсэныгъэ защарагъэгъотырэ учреждениехэм Іоф щашІэным кІэгъэгушІугъэнхэм фэшІ кІэлэегъэджэ ныбжьыкІэхэм (зыныбжь илъэс 27-м нэмысыгъэхэм) ялэжьапкІэ коэффициентыр джащ фэдэу къафаІэтын альэкІыщт.»;

4) я 4.10-рэ пунктым:

а) хэт гущыІэхэу «педагогическэ ІофышІэхэм» зыфиІохэрэм ауж гущыІэхэу «(кІэлэегъаджэхэр ахэмытхэу)» зыфиІохэрэр хэгъэхъогъэнхэу;

б) мыщ фэдэ абзацхэр хэгъэхъогъэнхэу:

«Педагогическэ ІофшІэнымкІэ стажэу яІэм ельытыгъэу кІэлэегъаджэхэм ялэжьапкІэ коэффициентыр къафаІэты:

1) илъэси 5-м щегъэжьагъэу илъэси 10-м нэс Іоф зышІагъэхэм — 0,10-м емыхъоу;

2) илъэси 10-м щегъэжьагъэу илъэс 20-м нэс Іоф зышІагъэхэм — 0,20-м емыхъоу;

3) илъэс 20-м ехъу Іоф зышІагъэхэм — 0,30-м емыхъоу.».

2. Адыгэ Республикэм финансхэмкІэ и Министерствэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ къыфэІорышІэхэрэм яІыгъын пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къыщыдэлъытэгъэ мылъкум блэмыкІэу мы унашъом игъэцэкІэн епхыгъэ мылъкур 2011-рэ илъэсым къытІупщынэу.

3. Гъэсэныгъэ язытъэгъотырэ муниципальнэ учреждениехэм яІофышІэхэм ялэжьапкІэ зыфэдизыр къэзыгъэнэфэрэ муниципальнэ правовой актхэм ищыкІэгъэ зэхъокІыныгъэхэр афашІынхэу. ЧІыпІэ зыгъэІорышІэжьынымкІэ органхэм игъо афэлъэгъугъэнэу.

4. 2011-рэ илъэсым Іоныгъом и 1-м щегъэжьагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ
ипшъэрылъхэр зыгъэцакІэу
Алексей ПЕТРУСЕНКО

къ. Мыекъуапэ,
Іоныгъом и 1, 2011-рэ илъэс
N 178

ГУШIУАГЪОМ цIыфхэр зэхещэ

Ини цIыкIуи районым щыпсэухэрэр а мафэм бэрэ ежагъэх. IофшIэпIэ зэфэшъхьафхэм ялэжьакIохэм а мэфэкI мафэм шIухьафтын дэгъухэр пагъохыным фаблэхэу лэжьагъэх.

Районым ыныбжь илъэс 87-рэ, Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр илъэс 20 зэрэхъурэр агъэмэфэкIынхэу ахэр къэзэрэугъоигъагъэх. Район гупчэм иурам шъхьаIэ бгъуитIур зэлъиубытэу Iэтыгъэу шэкIым хьарыф зэкIужьхэмкIэ тетхагъ: «ШъукъызыхъугъэмафэмкIэ тышъуфэгушIо, Тэхъутэмыкъое районыр, Адыгэ Республикэр, бэгъашIэ шъухъунэу тышъуфэлъаIо!»

Пчэдыжьым

Аужырэ илъэс зэкIэлъыкIохэм Тэхъутэмыкъуае зэхьокIыныгъэшхохэр фэхъугъ, умышIэжьынэу хъугъэ: непэ район гупчэр кIэракI, хэхъуагъ, бгъу пстэухэмкIи зиушъомбгъугъ. Унэжъ зырыз къуаджэм дэплъагъорэр, чырбыщ унэ зэтегъэпсыхьагъэхэр зэготых, ахэм къатитф хъухэрэри ахэтых, чырбыщым ыкIи нэмыкI материалхэм ахэшIыкIыгъэ чэухэр зыр адрэм нахь дэхэжь. Урамхэр асфальткIэ пкIагъэх, дахэх, зэщизых.

Мы зэпстэур шIукIэ зыфэплъэгъумэ хъущтыр район администрацием ипащэхэр ары: район гупчэр гуIэтыпIэу, дахэу, къабзэу, зэрифэшъуашэу зэIэхыгъэным пылъых. Районым къулыкъушIапIэхэм янахьыбэ ит, цIыфыбэ, хьакIэхэри ахэтэу мыщ къэкIох, мэфэкI Iофтхьабзэхэр щэкIох. Анахь нэм къыкIидзэхэрэм ащыщых культурэм и Унэшхо, пенсиехэмкIэ Фондыр, ныбжьыкIэ IофхэмкIэ Комитетыр, хьакулахь инспекциер зычIэтыр, народнэ депутатхэм ярайон Совет, спорткомитетым яунэхэр, ахэм анэмыкIхэри.

Район гупчэр къагъэдахэ паркыкIэмрэ утыгу шъхьаIэмрэ. Паркыр гуIэтыпI: лъэсгъогу цIыкIухэу мыжъо упсыхьагъэкIэ пкIагъэхэр пхырыщыгъэх, чъыгыкIэ цIыкIухэм заIэты, къэгъэгъэ хьасэхэм къахилъэсыкIырэмэ IэшIур жьым зэрелъасэ, кIэлэцIыкIу джэгупIэхэр зэIугъэкIотыгъэх, мэфэ жъоркъхэм псыдэфыешхом зэпымыоу Iоф ешIэ.

ЗэгъокI хъурэп гупчэ шъхьаIэм саугъэт зэхэтэу къыщызэIуахыгъэм иIухьапIэ. «Тэхъутэмыкъое районым илIыхъужъхэмрэ IофшIэным ищытхъузехьэхэмрэ ягупч» ащ зэреджагъэхэр.

Мэфэ реным мыщ цIыфыбэ щызэблэкIы, ахэр саугъэтым екIуалIэх, къэуцух, ащ шъхьащэ фашIы, къэгъагъэхэр кIэральэх. Нахь цIыфыбэ къызэуалIэрэр мэфэкI мафэхэр арых.

Къэгъэлъэгъонхэр

МэфэкIым апэрэ шIухьафтынэу цIыфхэм къащапагъохыгъэр культурэм и Унэ къыщагъэлъагъохэрэр ары. Ахэм цIыфхэм ягъэхьагъэхэр, яIофшIагъэхэр къаIуатэх. ЧIыпIабэ къэгъэлъэгъуапIэм щызыубытыгъэмэ ащыщ къалэу Краснодар щыпсэурэ Мищенко Владимир иIэшIагъэхэр: «Лето», «Заводской пейзаж», «Саида» (портрет), ахэм анэмыкIхэри.

Шъртан Ларисэ исурэтхэр лъэшэу ашIогъэшIэгъоныгъэх, анахь къахагъэщыгъэр шъом хэшIыкIыгъэ сурэтэу «Достижение» зыфиIорэр ары. Бзылъфыгъэм исурэтхэр зыдэт каталог къыдигъэкIыгъ «Лариса Шартан» ыIоу. Тхылъым сурэт 26-рэ дэт. СурэтышIым ехьылIагъэу гущыIэ кIэкI къыдэхьагъ. Л. Залпиевар (пшъэшъэ лъэкъуацIэу иIэр) илъэпкъыкIэ дагъыстан, 1965-рэ илъэсым къуаджэу Пэнэжьыкъуае къыщыхъугъ. СурэтшIынымкIэ егъэфедэ шъо шъыпкъэмрэ къэгъэгъэ гъугъэхэмрэ. 2009-рэ илъэсым культурэмрэ искусствэмрэ яуниверситетэу Краснодар дэтыр къыухыгъ. Ихэку шIулъэгъу, тихэгъэгу идэхагъэ, чIыопсым изытет исурэтхэмкIэ Ларисэ къегъэлъагъо.

СурэтышIэу Нина Гордеевар къутырэу Хомуты (Тэхъутэмыкъое район) 1942-рэ илъэсым къыщыхъугъ. Гурыт еджапIэр къызеухым, къалэу Шъачэ псэолъэшIэу щылэжьагъ, ащ щыдэкIуагъ. Пенсием щыIэзэ сэкъат хъугъэ: ыIэхэм, ылъакъохэм Iоф ашIэщтыгъэп, зекIон ылъэкIыщтыгъэп. ЗэIэзэжьызэ, къиныгъор къызэпичыгъ, ау джабгъуIэр къытIупщыгъэп. Мы уахътэм Нинэ поселкэу Афипскэм дэс, Iэ сэмэгумкIэ сурэт хэдыкIхэр ешIы.

СурэтышI-хэдыкIакIохэу Эльмира Хисаметдиновар, Шэрамыкъо Аминэт, Дыды Фатимэ, Хьаратэ Светланэ, Хьагъур Муратэ яIэшIагъэхэр къэгъэлъэгъоным къекIолIагъэхэм алъэгъугъэх.

МэфэкIыр рагъажьэ

Районым культурэмкIэ игъэIорышIапIэ ипащэу Дыхъу Эмэрэ культурэм и Унэ иIофышIэу ШъэуапцIэкъо Адамрэ сценэм къытехьэх, мэфэкIымкIэ къафэгушIох. ЗещакIохэм зэIэпахызэ Адыгэ Республикэм икъэхъукIэ, изытет, ипсэукIэ кIэкIэу къаIуатэ. Поселкэу Прикубанскэм щызэхэщэгъэ орэдыIо купэу «Прикубанский» зыфиIорэм (пащэр Б. Рублевский) орэдэу «Адыгееу сигупсэу сикIас» къыIуагъ. Ащ ыуж Урысые Федерациемрэ Адыгэ Республикэмрэ ягимнхэр къырагъэIуагъэх. МэфэкI Iофтхьабзэм хэлажьэхэрэм ацIэхэр къыраIо: Пщыдатэкъо Ризо — Тэхъутэмыкъое район администрацием иIэшъхьэтет, Кравченко Василий — народнэ депутатхэм я Тэхъутэмыкъое райсовет итхьамат, Ковалева Ольга — Краснодар гупчэ коим итхьаматэ игуадз, Петрусенко Алексей — Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадз, заом ыкIи IофшIэным яветеранхэр, наукъыжьхэр, динлэжь обществэхэм, организациехэм ялIыкIохэр, шIэныгъэлэжьхэм ащыщхэр, ныбжьыкIэхэр, депутатхэр.

Пщыдатэкъо Ризо сценэм къырагъэблагъэ. Район Iэшъхьэтетыр залым чIэсхэм мэфэкIымкIэ къафэгушIо, тапэкIи гъэхъагъэхэр IофшIэным щашIынхэу, псауныгъэ пытэ яIэнэу къафэлъаIо.

ГъэхъэгъэшIухэмкIэ пэгъокIых

Тэхъутэмыкъое район администрацием иIофышIэхэр яIэнатIэмэ заIухьагъэхэр илъэсиплIырэ ныкъорэ хъугъэ. Ба, макIа а уахътэр гъэхъэгъэ инхэр ышIыгъэнхэмкIэ? Мы районышхом фэдэмкIэ а уахътэр бэп. Ау нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыныгъэ дэгъухэр къызэкIэлъыкIуагъэх. Ахэм уарыгушхо хъущт. Шъыпкъэ, Iофыгъуабэ районым ыпашъхьэ ит, зэ ильыгъокIэ ахэр зэшIохыгъэнхэм иамалхэр щыIэхэрэп. Районым ипащэхэм зэкIэми аIэ алъыIэсырэп, кIуачIэ афэхъурэп. Iофыгъохэр къэтэджых зы илъэс-илъэситIукIи зэшIуахынхэ амылъэкIыхэу. Ахъщабэ ахэм апэIохьэ. Къинми, псынкIэу шIэгъэн фэе Iофхэр, зичэзыу блэбгъэкIы мыхъущтхэр, зэдэIэжьхэзэ, зэшIуахых, къэдэхъурэри макIэп. Анахь мэхьанэшхо зиIэ Iофэу агъэцэкIагъэмэ ащыщ гъогушIын Iофыр. Гъогухэр щымыIэхэмэ е мытэрэзхэмэ, цIыфхэр къин хэфэх, зэхэхьанхэ алъэкIырэп. Гъогу ыкIи урам километришъэ пчъагъэхэр агъэцэкIэжьыгъэх, кIэу ашIыгъэх. А IофшIэнхэм къакIэлъэкIох мэщыт ыкIи культурэм иунэхэр псэупIэхэм адэшIыхьэгъэнхэр, псырыкIо трубэхэр зэблэхъугъэнхэр, сабый IыгъыпIэхэр къызэIухыгъэнхэр, еджапIэхэр гъэцэкIэжьыгъэнхэр, зигъот макIэхэм, шъхьэзакъохэм, бын Iужъухэм IэпыIэгъу ятыгъэныр. Охътэ кIэкIым къыкIоцI районым ипсэупIэхэр зэзыпхырэ гъогухэр, псэупIэмэ яурамхэр дэгъоу зэтырагъэпсыхьагъэх.

Илъэс заулэкIэ узэкIэIэбэжьмэ, Тэхъутэмыкъуаерэ Козэтрэ зэзыпхырэ гъогум урыIоныр къиныгъ. Джащ фэдэу район гупчэми иурамыбэ зэщыкъогъагъ, мэшэ иутыгъэхэм ащыкIухьэгъоягъ. Урамхэу Чапаевым, Чайковскэм, Ленинымац IэкIэ щытхэм, Советскэм уащызекIон плъэкIыщтыгъэп. Ахэр джы агъэцэкIэжьыгъэх, сомэ мин 250-рэ фэдиз ащ пэIуагъэхьагъ.

2009-рэ илъэсым икъихьагъум къуаджэм щырахъухьэгъэ программэр агъэцакIэ. Къэралыгъо учреждениехэм, организациехэм, предприятиехэм зэпхыныгъэ адыряIэным ыкIи къэбархэр псынкIэу зэлъыгъэIэсыгъэнхэм апае Интернетым исеть щагъэуцугъ. ПсэупIэм исайт иIэ хъугъэ. Спорткомплексыр къашIыхьагъ, спортджэгупIэхэм яшIын щырагъэжьагъ. ПсыкъычIэщыпIэхэм насосхэр атырагъэуцуагъэх, трансформатор подстанциеу щы зэблахъугъ, псыр зэрыкIорэ трубэхэр аукъэбзыгъэх. Къуаджэу Псэйтыкурэ Пэнэжэсрэ мэщытхэр къащызэIуахыгъэх.

«Муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ «Тэхъутэмыкъое район» зыфиIорэм предприятие ыкIи организацие 560-рэ ит. Ахэм ащыщых зипшъэдэкIыжь гъэмэкIэгъэ обществэхэу «Домбытхим», «Пластиктрейд», «Овокон-Юг», «Леруа Мерлен», «Ашан», «Икея-Дом», «Юг-Авто» зыцIэхэр.

Аграрнэ секторым зэхэт хъызмэтшIапIэу 8, мэкъумэщышIэ хъызмэтшIапIэу 16, гъомылэпхъэшI предприятиеу 7 хэт. Экономикэм изыкъегъэIэтын чIыпIэшхо щаубыты бизнес цIыкIумрэ гурытымрэ, ахэм ащылажьэх нэбгырэ мини 5-м нахьыбэ. Илъэс къэс чIыпIэ бюджетым ахэм зыкъырагъэIэт. ГущыIэм пае, 2007-рэ илъэсым чIыпIэ бюджетым федэу иIагъэр миллиони 176-рэ мин 24-рэ хъущтыгъэ, 2008-рэ илъэсым — миллион 321-рэ мин 89-рэ, 2009-рэ илъэсым — миллион 343-рэ мини 2-рэ, 2010-рэ илъэсым миллион 447-рэ мин 776-рэ хъугъэ. ИлъэсиплIым къыкIоцI гъэсэныгъэм иучреждениехэм ягъэцэкIэжьын сомэ миллион 28-рэ мин 500-рэ апэIухьагъ. Культурэм ыкIи псауныгъэм икъэухъумэн яучреждениехэм язэтегъэпсыхьан пае ахъщэшхо бюджетым къыхагъэкIыгъ.

Илъэс 87-рэ гъогур

Тихэгъэгу итых къалэхэр, станицэхэр, къутырхэр, поселкэхэр, район ыкIи хэку псаухэр зэ цIэу афаусыгъагъэр нэужым зэблахъужьыгъэх. Ащ фэдэ насып Тэхъутэмыкъое районым иIагъэп: пчъагъэрэ ыцIэ зэблахъугъ. ЦIэ имыIэжьэу къагъэнауи хъугъэ. Ау сыд зэхъуми, ар щыIагъ, псэугъэ, нахьышIум щыгугъэу ыпэкIэ лъыкIотагъ, гъэхъагъэхэр ышIыгъэх, непэрэ мафэм илъэс 87-рэ ныбжьыр иIэу къэсыгъ. Нахьыбэ хъугъашIэ къэс нахь ныбжьыкIэ, дахэ мэхъу. Мары районым икъэхъукIэ. Iоныгъом и 2-м 1924-рэ илъэсым РСФСР-м и Къыблэ-ТыгъэкъокIыпIэ край и Адыгэ автоном хэку щыщэу Тэхъутэмыкъое административнэ чIыпIэ район агъэпсыгъагъ. Ащ къоджэ советибл хахьэщтыгъ: Афыпсыпэр, Бжыхьэкъоякъэр, Бжыхьэкъоежъыр, Щынджыер, Тэхъутэмыкъуаер, Лахъщыкъуаер ыкIи ПчыхьалIыкъуаер. Псыхъохэу Пшызэ, Псэкупсэ ыкIи Афыпс азыфагу илъ чIыпIэм районыр щагъэпсыгъагъ. 1936-рэ илъэсым ВЦИК-м унашъоу ышIыгъэм тетэу, районыр Хьахъурэтэ район ашIыжьыгъагъ. 1938-рэ илъэсым РСФСР-м и Апшъэрэ Совет и Президиум и УказкIэ нахьыпэм районым ыцIагъэр — Тэхъутэмыкъое район — фаусыжьыгъагъ. 1957-рэ илъэсым Октябрьскэ районкIэ ар зэблахъугъагъ. 1963-рэ илъэсым Тэхъутэмыкъое районыр щымыIэжь ашIыгъагъ, кIэу агъэпсыгъэ Теуцожь районым хагъэхьажьыгъагъ. 1983-рэ илъэсым Теуцожь районыр агощыжьышъ, районитIу ашIыжьы: Теуцожь ыкIи Октябрьскэ районхэр. 1990-рэ илъэсым къуаджэу Октябрьскэр — ТэхъутэмыкъуаекIэ, Октябрьскэ районыр Тэхъутэмыкъое районкIэ зэблахъужьых. Районым квадратнэ километрэ 466,6-рэ еубыты. ПсэупIэ 28-рэ хэхьэ, ащ щыщэу къуаджэхэр — 11, къутырхэр — 8, поселкэхэр — 6, къэлэ гъэпсыкIэ зиIэ поселкэхэр — 2, зы къэлэ цIыкIу.

Районым нэбгырэ 65674-рэ щэпсэу, цIыф лъэпкъ зэфэшъхьаф 50-м ехъумэ ялIыкIохэр исых. Игъунэгъухэр: къалэу Краснодар, Северскэ районыр (Краснодар край), Теуцожь районымрэ Адыгэкъалэрэ, къалэу Псыфабэр (Краснодар край).

Тэхъутэмыкъое район администрацием ипащэу Пщыдатэкъор районым ицIыф пэрыт нэбгырэ 40-мэ афэгушIуагъ, щытхъу тхылъхэр, шIухьафтынхэр аритыгъэх. МэфэкIым иапэрэ мафэ культурэм и Унэшхо Адыгэ Республикэм иэстрадэ ижъугъохэм концерт къыщатыгъ. Адыгэ Республикэр зыщыIэр илъэс 20 зэрэхъурэм ипэгъокIэу «Зэкъошныгъэм» ипарк чъыгхэр щагъэтIысыгъэх. Район ермэлыкъэу зэхащагъэм хэдыкIхэр, къэгъагъэхэр, сурэтхэр щащагъэх. Спортсменхэм якъэгъэлъэгъонхэм ашIогъэшIэгъонэу цIыфхэр яплъыгъэх.

ЯтIонэрэ мафэм шы спорт комплексым авиа-шоу, шыгъэчъэшхо щыIагъэх. Пчыхьэм культурэм и Унэшхо иIухьапIэ адыгэ джэгу щызэхащэгъагъ.

МэфэкI Iофтхьабзэхэр Дыхъу Эмэрэ ШъэуапцIэкъо Адамрэ зэращагъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

Мыекъуапэ и Мафэ гум къинэжьыщт

Мыекъуапэ изобретатель ныбжьыкІэхэу чІыпІэ зэфэшъхьафхэм ащыкІогъэ зэнэкъокъухэм ащытекІуагъэхэр.

Республикэ гупчэм щыпсэухэрэм яІэшІагъэхэр.

Шъоум ифестиваль.

Анахь коляскэ кІэракІэм икъыхэхынкІэ апэрэу Мыекъуапэ зэнэкъокъу щыкІуагъ.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ия 20-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКI

Тыгъэм инэбзыйхэм «Нартыр» адэшIэты

Адыгэ къэралыгъо университетым илъэпкъ къэшъокIо ансамблэу «Нартыр» Урысыем, IэкIыб хэгъэгухэм ащыкIогъэ фестивальхэм ахэлажьэзэ, щытхъуцIэхэр къащыдихыгъэх. Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхахьэмэ «Нартым» зафегъэхьазыры.

«Нартым» ихудожественнэ пащэу, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Шагудж Казбек лъэпкъ гупшысэр искусствэм щыпхырищызэ, ыгъэсэрэ ныбжьыкIэхэр шIумрэ дэхагъэмрэ афепIух, шIэжь яIэным мэхьэнэ ин реты. Къашъо пэпчъ екIолIэкIэ хэхыгъэ фэпшIын фаеу елъытэ.

— Iоф зыдасшIэхэрэр студентых, ныбжьыкIэх, — eIo Шагудж Казбек. — Ясэнэхьат илъэси 4 — 5-кIэ зыфагъасэ. А уахътэм къыкIоцI искусствэм нахь фэщагъэ хъунхэм тыпылъ. Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу Хъунэго Рэщыд, ащ игуадзэу Тыгъужъ Фатим, нэмыкIхэри IэпыIэгъу къытфэхъух. Тызыфежьэгъэ Iофыр лъыдгъэкIотэным фэшI упчIэжьэгъу тэшIых.

Адыгэ къашъохэу «ЗэфакIор», «Уджыр», «Ислъамыер», фэшъхьафхэри «Нартым» къешIых. Шагудж Казбек ыгъэуцугъэ лъэпкъ къашъохэр концертхэм ащытэлъэгъух. Еджэнэр къэзыухыгъэхэм ачIыпIэ ихьащтхэр ансамблэм щагъэхьазырых.

— Зыр юрист, ятIонэрэр тарихъымкIэ кIэлэегъаджэ хъунэу фай, — eIo Нешэ Нэфсэт. — Адыгэ къашъом тызэфищагъэу «Нартым» тыхэт. Сыд фэдэ сэнэхьат къыхэтхыщтми, лъэпкъ къашъохэр тищыкIагъэхэу тэлъытэ. Къашъохэм яшIуагъэкIэ адыгэ фольклорыр, шэн-хабзэхэр нахь дэгъоу зэдгъэшIагъэх.

— Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Андрыхъоэ Хъусен ыцIэ зыхьырэм сыщеджэ, — игупшысэхэм тащегъэгъуазэ Мамсыр Сусанэ. — Тидиректорэу Ацумыжъ Казбек кIэщакIо зыфэхъурэ лъэпкъ зэхахьэхэр тэ, ныбжьыкIэхэм, тшIогъэшIэгъоных. Адыгэ шъуашэр зыщыплъэмэ, узэрэзекIощт шIыкIэм зыфэтэгъасэ. Пшъашъэм ынапIэ едзыхыгъэн фае. Лъэпкъ шъуашэр дэхэ дэд. Урыс, нэмыкI лъэпкъхэм ащыщхэу къыддеджэхэрэр къытэлъэIухэшъ, адыгэ шъуашэр ашIодахэу зыщальэу къыхэкIы...

Пшъашъэм ыпкъ адыгэ шъуашэр диштэным имэхьанэ, шъуашэр пщымыгъэу джэгум укъыщышъонымрэ ар зыщыплъэнышъ, урыгушхозэ къалэхэм, районхэм япчэгу хэхыгъэмэ уакъырыхьанымрэ зэрэзэтекIыхэрэм, искусствэм ехьылIэгъэ нэмыкI Iофыгъохэм Мамсыр Сусанэ къатегущыIагъ.

«Нартым» икъэшъуакIохэр ансамблэ цIэрыIохэу «Налмэсым», «Ислъамыем», «Кабардинкэм» яконцертхэм зэп зэряплъыгъэхэр. Артистхэм акIырыплъыхэзэ, яIэпэIэсэныгъэ хагъахъо. Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхахьэхэм «Нартым» зафигъэхьазырзэ, къэшъуакIохэм таIукIагъ. Адыгэ шъуашэм и Мафэ ехьылIэгъэ пчыхьэзэхахьэми ягуапэу ахэр хэлэжьэщтых.

Студентхэу Жъыкъо Игорь, ХьакIэмыз Рэщыдэ, Нешэ Нэфсэт, Шъынэхъо Бислъанэ, Къонэ Мыхьамэт, Еутых Джэнэт, ДыдыкI Залинэ, Одыжъ Лимэ, Унэрэкъо Суандэ, Мамсыр Сусанэ, ХьакIэмыз Атланэ, НатIмырзэ Тамерлан, нэмыкIхэри музейхэм, филармонием, Мыекъуапэ ипчэгухэм къащышъохэу зытлъэгъухэкIэ, тагъэгушIо. Уяхъопсэнэу адыгэ шъуашэр зэрахьэ. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ игъэпытэн яIахьышIу хашIыхьэу алъытэ.

Iоныгъом иаужырэ мэфи 10-м къыкIоцI «НыбжьыкIэхэр Урысыем инеущрэ мафэх» ыIоу Ермэлхьаблэ фестивалэу щыкIощтым «Нартыр» рагъэблэгъагъ. Белоруссием, Абхъазым, Къыблэ шъолъырым, нэмыкIхэм яансамблэхэр ащ хэлэжьэщтых. Адыгэ шъуашэм и Мафэ Iоныгъом и 28-м Мыекъуапэ щыкIощт. А Iофтхьабзэми «Нартым» зыфегъэхьазыры.

Ансамблэм къыщышъорэ ныбжьыкIэхэм сэнэхьат зэфэшъхьафхэм зафагъэсэнышъ, щыIэныгъэм игъогу техьащтых. Сыд фэдэ Iофшэн агъэцэкIэщтми, обществэм, хэгъэгум ящыкIэгъэ цIыф хъущтых, адыгэ къашъор гукIэ къызыдырахьакIыщт. «Нартыр» гукъэкIыжьышIоу яIэщт.

Пщынаоу Шорэ Муратэ тиреспубликэ щыцIэрыIу. Лъэпкъ мэкъамэхэр пщынэмкIэ ыгъэжьынчыхэзэ, пчэгум ныбжьыкIэхэр къызэрэрищэхэрэр хэта зымышIэрэр? НэIуасэ, ныбджэгъу зэфишIыгъэхэр искусствэм ибаиныгъэкIэ тиреспубликэ етэжьых, мамыр псэукIэм игъогу рэкIох. Тимылъэпкъэгъу ныбжьыкIэхэр къашъохэмкIэ къызэращалIэхэзэ, зы тыгъэу къафепсырэм инэбзый фабэхэм адэшIэтых.

Сурэтым итхэр: **Адыгэ къэралыгъо университетым иансамблэу «Нартым» хэтхэр.**

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКIЭ

БлэнэгъапцIэмэ ташIогъэшIэгъон

Израиль щыпсэурэ БлэнэгъэпцIэ Азэрдин Адыгэ Республикэм бэрэ къэкIо. Иунагъо игъусэу тичIыпIэ дахэхэр зэрегъэлъэгъух, концертмэ игуапэу яплъы. ИкIэлэгъум къыщыублагъэу футболым пыщагъ.

— Твере икомандэу «Апоэлым» сыхэтэу Израиль футболымкIэ изэнэкъокъу сыхэлажьэщтыгъ, — къеIуатэ БлэнэгъэпцIэ Азэрдин. — КъэлэпчъэIутэу сешIэщтыгъ. Джырэ уахътэ тренерэу Iоф сэшIэ, кIэлэеджакIохэр футболым фэсэгъасэх.

Адыгэ къуаджэхэу Кфар-Камэрэ Рихьаниерэ ныбжьыкIэхэр А. БлэнэгъапцIэм футбол ригъашIэхэ зыхъукIэ, спортсмен цIэрыIо къахэкIы зэрэшIоигъор ареIо. Натхъо Бибарс Кфар-Камэ щапIугъ. Израиль ихэшыпыкIыгъэ командэ хэт. Урысыем икомандэ анахь лъэшхэм ащыщэу «Рубиным» рагъэблэгъагъ, дэгъоу ешIэ.

БлэнэгъапцIэхэу Азэрдинрэ Минэрэ апхъоу Нэфынэ къалэу Хайфэ дэт университетым щеджэ. Адыгеим щилъэгъугъэр шIогъэшIэгъон, ипшъэшъэгъухэм къафиIотэжьыщт.

— Адыгэ шъуашэр ащыгъэу тинибжьыкIэхэр зыслъэгъухэкIэ сэгушIо, — къеIуатэ БлэнэгъэпцIэ Нэфынэ. — Адыгэ шъуашэм идэхагъэ хэгъэгу зэфэшъхьафмэ ащытегущыIэхэу зэхэсэхышъ, сырэгушхо.

БлэнэгъапцIэхэр ансамблэхэу «Налмэсым», «Мыекъуапэ инэфылъэхэм», Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ яартистхэм аIукIагъэх, къэшъуакIохэм аготхэу нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. БлэнэгъэпцIэ Азэрдин ыгъэсэрэ кIалэхэр Адыгеим къыщэнхэшъ, тиныбжьыкIэ командэхэм футбол адыригъэшIэнхэ гухэлъ иI.

Сурэтым итхэр: **БлэнэгъапцIэхэу Нэфын, Азэрдин, Мин.**

Спортымрэ гукъэкIыжьымрэ

Кушъу Светланэ фэгъэхьыгъ

Дунаим спорт гимнастикэмкIэ ичемпионкэу Кушъу Светланэ фэгъэхьыгъэу футболымкIэ зэнэкъокъу Iоныгъом и 18-м Мыекъуапэ щыкIощт. ЗэIукIэгъухэм спортым иветеранхэр ахэлэжьэщтых.

Кушъу Светланэ иIахьылхэр Очэпщые щыщых. Спортсменкэ цIэрыIом тренерэу Iоф ышIэзэ, ыгъэсэрэ пшъэшъэжъыехэм унэу зызыщагъэпсэфырэм машIор къыкIэнагъ. Светланэ кIэлэцIыкIур машIом къыхихыжьызэ, Iугъом нахь зиушъомбгъугъ, унэм къикIыжьын ымылъэкIэу хэстыкIагъ.

Урысыем ыкIи Адыгеим язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс кIэщакIо фэхъугъэу зэнэкъокъур Мыекъуапэ щызэхащэ. Спортыр зикIасэхэр ешIэгъухэм яплъынхэу рагъэблагъэх.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ Руслъан

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
НЭПШIЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщыIэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: **adygvoice@mail.ru**

Зыщаушыхьатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4427
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2275

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00